

הלכות השכמת הבוקר (אורח חיים א – ז) / הרב חננאל עמי ישראל זייני

השכמת הבוקר

- א. מצוה מן המובחר לקום לפני עמוד השחר, כדי שיתפלל אדם בתחילת זמן התפילה.
- ב. מדת חסידות לומר תיקון חצות, ואינה הלכה כדי לדחות מפניה מצוות של תורה.
- ג. אין להיות ערום אף בחדר פנימי סגור (למעט המקלחת), כי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו.
- ד. בבתי מרחץ בהם אין האדם לבדו (כמקלחות בצבא ובחוף הים), אין להתקלח אלא בבגד ים.
- ה. גם במקוה יש לשמור על צניעות, ואין להלך בו בלי בגדים.
- ו. אין להכנס לתוך מי המקוה, בזמן שטובל בהם אדם אחר.
- ז. יש לנעול נעל ימנית קודם בלי לקושרה, ואח"כ יש לנעול נעל שמאלית ולקושרה, ואח"כ יש לקשור את הנעל הימנית.
- ח. בחליצת הנעליים יש לנהוג בסדר הפוך.
- ט. נהגו גדולי ישראל שלא ללכת ארבע אמות בגילוי ראש, ולא ללכת בקומה זקופה, מפני כבוד השכינה שלמעלה מראשינו (אך אין צורך ללכת כפוף, ואח"כ יזדקק לרופאים).

נטילת ידיים

- י. יש ליטול ידיים בבוקר שלש פעמים על כל יד לסירוגין (ימין ואח"כ שמאל), ולברך על נטילת ידיים (והנוהגים ע"פ הרמב"ם, יטלו כמנהגם).
- יא. לפני הנטילה אין לנגוע בפה, באף באזניים או בעיניים.
- יב. נטילת ידיים שחרית, אין נוטלים על גבי קרקע, אלא לתוך כלי (או לתוך הכיור).
- יג. מים של נטילת ידיים שחרית, אסור ליהנות מהם, ואסור לשופכם במקום שעוברים שם בני אדם.
- יד. מי שלא יישן בלילה (או שיישן פחות מחצי שעה), יטול ידיו בבקר בלא ברכה.
- טו. המשכים לפני עמוד השחר, נוטל ידיים ומברך.
- טז. הישן ביום אינו צריך ליטול ידיו (אלא לרחוץ אותם בלבד).
- יז. החייבים ברחיצת ידיים: היוצא מבית הכסא או מהמקלחת, הגוזז צפרניו, החולץ נעליו, הנוגע ברגליו, המגרד ראשו, הנוגע במת, היוצא מבית העלמין, המשמש מטתו, הנוגע בכינה והנוגע בגופו בידו (למעט הידים והפנים).
- יח. יש להזהר בתפלה או באכילה שלא לנגוע במקומות המכוסים, ושלא לגרד את הראש.
- יט. מי שאין לו מים לנטילת ידיים בבקר, או לרחיצת ידיים במקרים שהזכרנו – ינקה ידיו במה שיש לו (כגון מגבונים וכדומה), ועל נטילת ידיים שבבוקר יברך "על נקיות ידיים".

הנהגת בית הכסא

- כ. מצווה להפנות בבוקר לפני התפילה.

כא. אסור להתאפק מללכת לבית הכסא משום בל תשקצו.

כב. אסור לאחוז באמה ולהשתין, מפני שעלול להוציא שז"ל ח"ו.

כג. מי שמתפנה במקום פתוח (ללא מחיצות), צריך לכוון שיהיו פניו לכיוון דרום ואחוריו לצפון או להיפך, אבל בין מזרח למערב, אסור.

כד. אין לדבר בבית הכסא.

כה. אין לקרא בבית הכסא דברים הכתובים בעברית.

כו. אסור לקנח את עצמו ביד ימין, שהתורה נתנה בימין.

ברכות השחר וברכת אשר יצר

כז. יש נוהגים לברך ברכת אשר יצר עם שאר ברכות השחר בבית הכנסת. מכל מקום לכתחילה יש לברך אותן בביתו. ואין לברך גם בבית וגם בבית הכנסת. ומי שלומד לפני התפילה, או שותה (מים, תה או קפה) לפני התפילה, או אומר את הקרבנות בביתו – חייב לברך קודם כל את ברכות השחר.

כח. כל היום אם עושה צרכיו, בין קטנים בין גדולים, מברך אשר יצר, בלא ברכת על נטילת ידים, אף אם רוצה ללמוד או להתפלל מיד לאחר מכן (וראוי ליטול ידיים בכלי למי שעשה צרכיו ורוצה ללמוד או להתפלל).

כט. מי ששכח לברך אשר יצר עד שנפנה פעם שניה, צריך לברך אשר יצר פעם אחת בלבד, ויכוון להודות בברכתו גם על הפעם הקודמת.

ל. אין שיעור להתחייב בברכת אשר יצר (אפילו טפה אחת), שאם יסתם הנקב מלהוציא הטפה ההיא היה מפריע לו, וחייב להודות.

